

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC ĐỌC HIỂU VĂN BẢN CHO HỌC SINH LỚP 7 THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG ĐỌC MỞ RỘNG VĂN BẢN TRUYỆN KHOA HỌC VIỄN TƯỞNG

Đặng Thị Thu Duyên
Trường THCS Chu Văn An, Hà Nội

Tóm tắt: Bài báo đề xuất quy trình xây dựng và tổ chức hoạt động đọc mở rộng truyện khoa học viễn tưởng nhằm phát triển năng lực đọc hiểu cho học sinh lớp 7 theo CTGDPT 2018. Thông qua việc lựa chọn, xử lý ngữ liệu và thiết kế hệ thống câu hỏi – phiếu học tập theo các mức độ nhận thức, hoạt động đọc mở rộng giúp học sinh nâng cao khả năng tiếp nhận văn bản, phát triển tư duy tưởng tượng và phân biện.

Từ khóa: Đọc hiểu; đọc mở rộng; truyện khoa học viễn tưởng; năng lực đọc hiểu; học sinh lớp 7.

DEVELOPING TEXT COMPREHENSION SKILLS FOR 7TH GRADE STUDENTS THROUGH EXTENDED READING ACTIVITIES ON SCIENCE FICTION TEXTS

Abstract: This paper proposes a process for constructing and organizing extended reading activities on science fiction stories to develop reading comprehension skills for 7th grade students according to the 2018 General Education Curriculum. Through the selection and processing of materials and the design of a system of questions and worksheets at different cognitive levels, extended reading activities help students improve their ability to receive texts, develop imaginative thinking, and critical thinking.

Keywords: Reading comprehension; extended reading; science fiction stories; reading comprehension skills; 7th grade students.

Nhận bài: 16/03/2026

Phản biện: 16/04/2026

Duyệt đăng: 19/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (CTGDPT 2018), phát triển năng lực đọc hiểu được xem là mục tiêu trọng tâm của môn Ngữ văn ở trường trung học cơ sở. Đọc hiểu không chỉ giúp học sinh tiếp nhận tri thức mà còn góp phần hình thành tư duy, khả năng phân biện và năng lực tự học. Đối với học sinh lớp 7, việc mở rộng phạm vi đọc thông qua các hoạt động đọc mở rộng có ý nghĩa quan trọng trong việc tạo hứng thú học tập, nâng cao vốn hiểu biết và phát triển năng lực ngôn ngữ. Trong đó, truyện khoa học viễn tưởng là kiểu văn bản có nhiều ưu thế bởi nội dung hấp dẫn, giàu tính tưởng tượng, gắn với các vấn đề khoa học, công nghệ và đời sống tương lai nên dễ thu hút học sinh. Tuy vậy, trong thực tế dạy học hiện nay, hoạt động đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng chưa được tổ chức thường xuyên và hiệu quả; nhiều học sinh còn gặp khó khăn trong việc khai thác nội dung, liên hệ thực tiễn và bày tỏ quan điểm cá nhân. Do đó, việc đề xuất một số biện pháp phát triển năng lực đọc hiểu cho học sinh lớp 7 thông qua hoạt động đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng là cần thiết, góp phần nâng cao chất lượng dạy học Ngữ văn theo định hướng phát triển năng lực học sinh.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Xây dựng bộ ngữ liệu đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng

2.1.1. Quy trình xây dựng

Việc xây dựng bộ ngữ liệu đọc mở rộng truyện khoa học viễn tưởng cho học sinh lớp 7 được thực hiện theo quy trình gồm 5 bước cơ bản, đảm bảo tính khoa học và phù hợp với mục tiêu phát triển năng lực đọc hiểu theo CTGDPT 2018.

Bước 1: Xác định mục đích, nội dung và hình thức của bộ ngữ liệu, tập trung vào phát triển năng lực đọc hiểu truyện khoa học viễn tưởng, khuyến khích tư duy tưởng tượng, phân biện và liên hệ thực tiễn.

Bước 2: Nghiên cứu Chương trình GDPT 2018 môn Ngữ văn và nội dung SGK lớp 7 để xác định yêu cầu cần đạt về đọc hiểu, làm cơ sở lựa chọn ngữ liệu phù hợp.

Bước 3: Lựa chọn văn bản đọc mở rộng theo các tiêu chí: phù hợp lứa tuổi, có giá trị nhân văn, giàu yếu tố khoa học – giả tưởng và có khả năng phát triển tư duy cho học sinh.

Bước 4: Xử lý ngữ liệu theo hướng rút gọn dung lượng, điều chỉnh ngôn ngữ phù hợp, bổ sung chú thích và thiết kế câu hỏi/phiếu học tập hỗ trợ hoạt động đọc.

Bước 5: Tổ chức thử nghiệm, thu thập phản hồi từ giáo viên và học sinh, từ đó điều chỉnh và

hoàn thiện bộ ngữ liệu nhằm nâng cao tính khả thi và hiệu quả sử dụng.

2.1.2. Tổ chức xây dựng bộ ngữ liệu đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng ở lớp 7

Bước 1: Xác định mục đích, nội dung, hình thức của bộ ngữ liệu

Trong dạy học đọc hiểu ở trung học cơ sở, ngữ liệu đóng vai trò quan trọng đối với chất lượng và hiệu quả của quá trình phát triển năng lực đọc. Theo quan niệm của Rosenblatt (1995), văn bản không chỉ là “đối tượng” mà còn là đã “kích thích” tạo nên sự tương tác giữa người đọc và ngữ cảnh. Do đó, bộ ngữ liệu sử dụng trong nghiên cứu này được định hướng như sau:

Về mục đích: Bộ ngữ liệu đọc mở rộng được thiết kế với mục tiêu phát triển năng lực đọc hiểu truyện khoa học viễn tưởng theo đặc trưng thể loại cho học sinh lớp 7. Cụ thể, ngữ liệu phải tạo điều kiện để học sinh nhận biết, phân tích, lí giải và đánh giá văn bản từ cả hai bình diện: nội dung và hình thức. Đồng thời, thông qua đặc thù của thể loại khoa học viễn tưởng, bộ ngữ liệu còn khuyến khích khả năng tưởng tượng, tư duy phản biện và gắn kết tri thức văn học với kiến thức khoa học, công nghệ và đời sống hiện đại.

Về nội dung: Ngữ liệu tập trung vào các truyện hoặc trích đoạn truyện tiêu biểu thuộc thể loại khoa học viễn tưởng. Các văn bản được lựa chọn cần phản ánh những vấn đề nhân văn, đạo đức, xã hội, đồng thời khơi gợi hứng thú khám phá thế giới, vũ trụ, khoa học và tương lai của nhân loại. Bên cạnh đó, nội dung còn phải phù hợp với yêu cầu cần đạt về đọc hiểu của CTGDPT 2018, đặc biệt là khả năng đọc hiểu nội dung tường minh - hàm ẩn, phân tích yếu tố hình thức, liên hệ và kết nối văn bản với trải nghiệm cá nhân.

Về hình thức: Các văn bản trong bộ ngữ liệu có thể đa dạng về dung lượng (từ truyện ngắn đến trích đoạn tiểu thuyết) nhưng phải được điều chỉnh để vừa sức với học sinh lớp 7. Văn bản cần có ngôn ngữ trong sáng, dễ hiểu, giàu sức gợi hình, gợi cảm; tránh quá nhiều thuật ngữ khoa học chuyên sâu gây khó khăn trong tiếp nhận. Ngoài ra, để tăng cường tính hấp dẫn, một số văn bản có thể được lựa chọn từ nguồn dịch thuật hoặc được biên soạn lại, kèm theo chú thích, hình ảnh minh họa hay sơ đồ tư duy nhằm hỗ trợ quá trình tiếp nhận của học sinh.

Bước 2: Nghiên cứu chương trình, SGK phân đọc hiểu văn bản truyện khoa học viễn tưởng

Để thiết kế bộ ngữ liệu đọc mở rộng truyện khoa học viễn tưởng cho học sinh lớp 7, cần nghiên cứu và bám sát các yêu cầu cần đạt của CTGDPT 2018 và kiến thức SGK Ngữ văn 7 để có định hướng trong việc lựa chọn văn bản đọc mở rộng (ĐMR), bảo đảm bộ ngữ liệu trở thành công cụ hữu hiệu trong việc phát triển năng lực đọc hiểu và bồi dưỡng niềm say mê đọc cho học sinh.

Bên cạnh đó, việc nghiên cứu nội dung, hình thức của văn bản trong SGK, một mặt kế thừa và phát huy những giá trị sẵn có, mặt khác, thiết kế thêm những nội dung mà tác giả SGK chưa khai thác, sáng tạo ra nguồn ngữ liệu mới có tính ứng dụng và ý nghĩa trong dạy học đọc hiểu (DH ĐH) truyện KHVT.

Bước 3: Xác định các tiêu chí, tìm kiếm và lựa chọn ngữ liệu theo đúng nguyên tắc

Sau khi đã có những định hướng cụ thể về yêu cầu cần đạt, chúng tôi tiến hành xác định nội dung và hình thức của bộ ngữ liệu ĐMR.

Về nội dung: Bộ ngữ liệu ĐMR tập trung vào việc xây dựng hệ thống các văn bản truyện khoa học viễn tưởng (KHVT) phù hợp với yêu cầu của Chương trình Ngữ văn 7. Các văn bản được lựa chọn cần dựa trên những tiêu chí rõ ràng và được sắp xếp theo một logic hợp lí (theo tác giả, chủ đề, đề tài, giai đoạn phát triển của văn học KHVT, ...). Đi kèm với đó là hệ thống nhiệm vụ ĐMR bao gồm câu hỏi, bài tập kiểm tra, đánh giá được thiết kế đa dạng, gắn với bốn nhóm yêu cầu cần đạt của CTGDPT 2018, đồng thời phân hóa theo các mức độ nhận thức: nhận biết – thông hiểu - vận dụng - vận dụng cao. Nội dung các văn bản phải phản ánh được những đặc trưng tiêu biểu của thể loại khoa học viễn tưởng, như yếu tố giả tưởng khoa học, khám phá vũ trụ, trí tuệ nhân tạo, công nghệ tương lai; đồng thời vẫn chứa đựng những vấn đề nhân văn, đạo đức và xã hội gần gũi để học sinh có thể liên hệ và rút ra bài học cho bản thân.

Chẳng hạn, có thể đưa vào bộ ngữ liệu một số truyện/ đoạn trích truyện của tác giả Giuyn Véc-nơ như Cuộc du hành vào lòng đất (1864) – đưa người đọc vào thế giới giả định dưới lòng đất với nhiều sinh vật tiền sử kì bí; Từ Trái Đất đến Mặt Trăng (1865) - câu chuyện về giấc mơ chinh phục không gian; ... Những văn bản này vừa chứa đựng tri thức khoa học, vừa gợi mở khát vọng khám phá, phù hợp với đặc điểm tâm lí lứa tuổi thiếu niên. Hoặc tác giả H. G. Wells - nhà văn Anh nổi tiếng với các tiểu thuyết khoa học viễn tưởng mang tính cảnh báo xã hội. Các tác phẩm có thể lựa chọn

như: *Cỗ máy thời gian* (1895) - khám phá khái niệm du hành thời gian và đặt ra những câu hỏi về tiến hóa loài người; *Người vô hình* (1897) – xoáy sâu vào mối quan hệ giữa khoa học, quyền lực và đạo đức; *Cuộc chiến giữa các thế giới* (1898) - khắc họa cuộc xâm lăng của người sao Hỏa, qua đó bộc lộ nỗi lo âu về sự mong manh của nền văn minh nhân loại. Đây là những văn bản giàu giá trị nhân văn, giúp học sinh rèn luyện tư duy phản biện và suy ngẫm về hậu quả của việc lạm dụng khoa học.

Một số truyện KHVT của nhà văn Việt Linh có thể được chọn làm ngữ liệu đọc mở rộng, tiêu biểu là *Quả trứng vuông* (1970), *Bí mật của nhà thôi miên* (1962), *Giấc mơ bay* (1976) và *Hành tinh kì lạ*. Những truyện này mặc dù nằm ngoài chương trình chính khóa, nhưng đáp ứng tốt các tiêu chí: yếu tố khoa học - giả tưởng rõ ràng, nhân vật hoặc tình huống mang tính khám phá hoặc đặt ra thử thách khoa học, cùng với không gian, thời gian giả định. Ví dụ, trong *Quả trứng vuông*, ý tưởng khoa học được đặt ra có tính giả tưởng cao nhưng gần gũi (liên hệ với các sản phẩm “vuông” trong thực tế); *Hành tinh kì lạ* mở ra một thế giới người máy với các khác biệt văn minh; *Bí mật của*

nhà thôi miên khai thác công nghệ máy móc trong kiến thức thôi miên; *Giấc mơ bay* gợi lên ước mơ vượt qua giới hạn không gian, phương tiện.

Các văn bản trong bộ ngữ liệu cần có sự đa dạng về dung lượng và kiểu loại: từ truyện ngắn, trích đoạn tiểu thuyết cho đến một số truyện tranh KHVT ngắn có tính gợi mở. Dung lượng mỗi văn bản được cân nhắc trong khoảng 3-6 trang, đảm bảo vừa sức và phù hợp với thời lượng dành cho hoạt động đọc mở rộng của học sinh lớp 7.

Bộ ngữ liệu đồng thời cân bằng giữa tính hấp dẫn (cốt truyện kịch tính, giàu trí tưởng tượng, tạo hứng thú đọc) và tính giáo dục (giúp học sinh rèn luyện kĩ năng đọc hiểu, phát triển tư duy phân tích - suy luận - đánh giá, đồng thời hình thành quan điểm, thái độ sống tích cực trước các vấn đề của đời sống hiện đại).

Ngữ liệu có thể được khai thác từ các tuyển tập truyện khoa học viễn tưởng đã được dịch và xuất bản chính thức ở Việt Nam, các bộ sưu tập văn học thiếu nhi - thanh thiếu niên có chọn lọc, hoặc các kho tài nguyên điện tử được thẩm định bởi các tổ chức giáo dục và xuất bản.

Tác giả đề xuất một số ngữ liệu ĐMR như bảng sau:

Văn bản	Tác giả/Dịch giả	Vị trí	Nội dung đoạn trích
<i>Nhà hàng ở tận cùng vũ trụ (trích)</i>	Douglas Adams Lê Minh Đức (dịch)	Chương 14	Trích đoạn các nhân vật tìm được tới nhà hàng ở tận cùng vũ trụ.
<i>Phi thuyền (truyện ngắn)</i>	Người Minh Họa Thảo Nguyên (dịch)	Truyện ngắn cuối cùng trong tập truyện	Người cha với ước mơ có một chiếc phi thuyền để đưa các con tới Sao Hỏa đã thực hiện được ước mơ của mình.
<i>Hành tinh kì lạ (trích)</i>	Việt Linh	Chương 1	Trích đoạn nhân vật tôi khi mới đặt chân lên hành tinh của người máy.
<i>Hòn đảo bí mật (trích)</i>	Jules Verne Thúy Nga (dịch)	Chương 3	Các nhân vật lên kế hoạch xây dựng một lò nung gạch ở hòn đảo hoang nơi họ trôi tới.
<i>Cỗ máy thời gian (trích)</i>	H. G. Wells Nguyễn Thành Nhân (dịch)	Chương 1	Nhân vật tôi kể lại hành trình du hành thời gian và gặp những người dân ở thời đại tương lai.

Bước 4: Xử lí ngữ liệu đọc hiểu văn bản truyện khoa học viễn tưởng

Do phần lớn truyện khoa học viễn tưởng là tiểu thuyết hoặc truyện dài, giáo viên cần lựa chọn những đoạn trích tiêu biểu, gắn với mục tiêu bài

học. Để bảo đảm mạch đọc, trước khi đưa đoạn trích, giáo viên nên tóm tắt ngắn gọn bối cảnh hoặc sự kiện chính của phần trước. Với các văn bản dịch, cần kiểm tra kĩ bản dịch để vừa chính xác về ngữ nghĩa vừa dễ tiếp nhận với học sinh.

Ngoài ra, do đặc thù của thể loại, văn bản thường chứa nhiều thuật ngữ khoa học, giả thuyết công nghệ, giáo viên cần bổ sung chú thích, giải thích ngắn gọn ngay dưới văn bản hoặc qua phiếu học tập, giúp học sinh không bị “ngợp” bởi kiến thức ngoài chuyên môn. Văn bản đưa vào bài học cần trình bày rõ ràng, có tiêu đề, tên tác giả, phân đoạn hợp lí và kèm theo các ghi chú cần thiết.

Về tác động sư phạm, sau khi chọn được đoạn trích KHVT, giáo viên cần thiết kế hệ thống câu hỏi - nhiệm vụ đọc hướng dẫn học sinh tiếp nhận đặc trưng thể loại. Ví dụ, với đoạn trích trong Hòn đảo bí mật (Jules Verne), học sinh có thể được yêu cầu xác định bối cảnh khoa học - giả tưởng (hoang đảo), phân tích nhân vật (thuyền trưởng Simon), nhận diện chi tiết nghệ thuật đặc sắc (mô tả đáy hòn đảo và quá trình xây dựng lò nung gạch bằng ngôn ngữ khoa học). Tiếp theo, giáo viên đưa ra các câu hỏi khai thác chiều sâu: tác giả muốn gợi mở điều gì về khát vọng chinh phục biển cả, mối quan hệ giữa con người - khoa học - tự nhiên. Như vậy, học sinh vừa luyện tập kĩ năng đọc hiểu, vừa phát triển tư duy phân biện và khả năng liên hệ thực tiễn.

Sau khi chọn lọc, các đoạn trích KHVT sẽ được bố trí trong hoạt động ĐMR, phân bổ phù hợp theo từng giai đoạn học tập. Giáo viên nên kết hợp các hình thức như thảo luận nhóm, viết phản hồi, phiếu học tập, hoặc so sánh với các văn bản khác để học sinh luyện tập kĩ năng phân tích, cảm thụ và đặc biệt là hình thành thói quen đọc hiểu khoa học viễn tưởng một cách chủ động, hứng thú.

Bước 5: Đánh giá, hiệu chỉnh bộ ngữ liệu

Để hoàn thiện bộ ngữ liệu trước khi đưa vào sử dụng trong dạy học, chúng tôi tiến hành quá trình kiểm tra, rà soát và chỉnh sửa một cách kĩ lưỡng. Bước đầu tiên là đọc lại toàn bộ ngữ liệu đã lựa chọn, đối chiếu với yêu cầu của Chương trình Ngữ văn 2018 và các tiêu chí lựa chọn ngữ liệu đã xác lập. Việc này nhằm đảm bảo hệ thống văn bản truyện khoa học viễn tưởng được sử dụng vừa đạt giá trị thẩm mỹ, vừa phù hợp với năng lực tiếp nhận của học sinh trung học cơ sở, đồng thời giữ được tính đa dạng về nội dung và nguồn gốc xuất xứ. Nếu thấy có ngữ liệu không phù hợp, có thể tiến hành điều chỉnh, thay thế.

2.2. Hướng dẫn HS thực hiện hoạt động đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng ở lớp 7

2.2.1. Thời điểm tổ chức hoạt động đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng

Hoạt động ĐMR truyện khoa học viễn tưởng có thể được tổ chức linh hoạt ở nhiều thời điểm trong tiến trình dạy học Ngữ văn, tùy theo mục tiêu bài học và điều kiện thực tiễn.

Thứ nhất, sau các bài đọc hiểu văn bản chính bắt buộc có nội dung hoặc chủ đề gần gũi với yếu tố khoa học - tưởng tượng (ví dụ: khám phá vũ trụ, vấn đề công nghệ, mối quan hệ giữa con người và tự nhiên), giáo viên có thể giới thiệu thêm các truyện khoa học viễn tưởng để học sinh mở rộng liên hệ, so sánh, qua đó làm sâu sắc hơn ý nghĩa bài học.

Thứ hai, hoạt động ĐMR cũng có thể được triển khai ở các tiết học luyện tập, thực hành kỹ năng đọc hiểu, nhằm giúp học sinh vận dụng chiến lược đọc vào văn bản mới, không nằm trong sách giáo khoa.

Thứ ba, trong các hoạt động ngoại khóa, câu lạc bộ đọc sách hoặc dự án học tập, giáo viên có thể định hướng học sinh tự lựa chọn, thảo luận và phản hồi về các truyện khoa học viễn tưởng, từ đó khuyến khích hình thành thói quen đọc độc lập và khả năng tự kiến tạo tri thức. Như vậy, thời điểm tổ chức hoạt động ĐMR không chỉ giới hạn trong khuôn khổ bài học chính khóa, mà có thể được tích hợp ở nhiều không gian học tập khác nhau, góp phần phát triển năng lực đọc hiểu một cách bền vững và toàn diện cho học sinh.

2.2.2. Thiết kế câu hỏi đọc hiểu và sử dụng phiếu học tập

Hệ thống câu hỏi đọc hiểu trong hoạt động đọc mở rộng truyện khoa học viễn tưởng cần được xây dựng theo hướng khoa học, phù hợp với đặc điểm nhận thức của học sinh lớp 7 và định hướng phát triển năng lực đọc hiểu theo CTGDPT 2018.

Câu hỏi được thiết kế theo 4 mức độ tư duy: nhận biết, thông hiểu, phân tích – vận dụng và vận dụng cao. Ở mức độ nhận biết, học sinh xác định nhân vật, sự kiện, bối cảnh và yếu tố khoa học – giả tưởng. Ở mức thông hiểu, các em giải thích ý nghĩa chi tiết và tóm tắt nội dung. Ở mức phân tích, học sinh làm rõ nghệ thuật xây dựng tình huống, ngôi kể và yếu tố khoa học trong văn bản. Ở mức vận dụng cao, câu hỏi mở khuyến khích học sinh đánh giá, liên hệ thực tiễn và sáng tạo tình huống mới.

Bên cạnh đó, hệ thống câu hỏi cần được tổ chức theo ba giai đoạn đọc: trước khi đọc (khơi gợi hứng thú, kích hoạt tri thức nền), trong khi đọc (định hướng, hỗ trợ phân tích) và sau khi đọc (tổng hợp, đánh giá, mở rộng).

Phiếu học tập được sử dụng để chuyển giao nhiệm vụ đọc, giúp học sinh thực hiện các yêu cầu một cách có định hướng. Nội dung phiếu tập trung vào việc nhận diện yếu tố cốt truyện, yếu tố khoa học – giả tưởng, thông điệp văn bản và phản hồi cá nhân của người đọc, qua đó hỗ trợ phát triển năng lực đọc hiểu một cách hệ thống.

2.2.3. Sử dụng các công cụ đánh giá để hỗ trợ

Trước khi giao nhiệm vụ đọc mở rộng truyện khoa học viễn tưởng ngoài giờ học, giáo viên cần giúp học sinh xác định rõ mục tiêu của hoạt động.

Mục tiêu không chỉ là luyện tập thói quen đọc, mà còn giúp học sinh rèn khả năng tưởng tượng, tư duy logic và khám phá những ý tưởng mới mẻ về khoa học và tương lai trong văn bản. Điều này sẽ tạo động lực để các em kiên nhẫn và hứng thú khi đọc. Để theo dõi tiến trình đọc của HS, GV có thể thiết kế bảng kiểm và cung cấp cho học sinh công cụ này để các em tự kiểm. Tiêu chí trong bảng kiểm gắn với sự phát hiện các yếu tố nội dung, hình thức của văn bản cũng như trải nghiệm cảm xúc khi đọc của HS. Dưới đây là một ví dụ:

Tiêu chí	Đã thực hiện	Chưa thực hiện	Ghi chú
Xác định bối cảnh không gian - thời gian.			
Nhận diện yếu tố khoa học - tưởng tượng.			
Theo dõi cốt truyện và xung đột.			
Hình dung, tưởng tượng rõ ràng về nhân vật (đặc điểm, hành động, phẩm chất).			
Phát hiện chi tiết gợi trí tưởng tượng.			
Xác định chủ đề và thông điệp của truyện.			
Hiểu ý nghĩa biểu tượng của chi tiết/nhân vật.			
Có cảm xúc và phản hồi cá nhân sau khi đọc			

Bảng kiểm tự kiểm tra thực hành đọc hiểu văn bản truyện khoa học viễn tưởng

Khi học sinh tiến hành đọc mở rộng ngoài giờ, giáo viên có thể kiểm tra và đánh giá quá trình thông qua các công cụ công nghệ thông tin. Học sinh có thể nộp sản phẩm đọc của mình (bản tóm tắt ý tưởng, sơ đồ tư duy, câu hỏi tự đặt ra) trên website lớp hoặc qua Google Classroom, Padlet, ... Nhờ đó, học sinh có cơ hội thể hiện vai trò bạn đọc độc lập, biết tự khám phá những khả năng “có thể xảy ra” trong tương lai từ câu chuyện.

Đánh giá là khâu cuối cùng và quan trọng để kiểm soát hiệu quả đọc mở rộng. Giáo viên có thể kết hợp đánh giá bằng nhận xét trong tiết học ôn tập củng cố toàn chủ đề hoặc phản hồi trực tiếp trên sản phẩm của học sinh. Tiêu chí đánh giá cần phù hợp với khả năng của học sinh lớp 7, chú trọng vào sự hiểu biết về nội dung, khả năng tưởng tượng và liên hệ thực tiễn chứ không đặt nặng lý thuyết khô khan. Sau mỗi văn bản, giáo viên nên dành thời gian trao đổi, góp ý để học sinh điều chỉnh cách đọc, từ đó dần nâng cao kỹ năng

đọc truyện khoa học viễn tưởng.

III. KẾT LUẬN

Tóm lại, phát triển năng lực đọc hiểu cho học sinh lớp 7 thông qua hoạt động đọc mở rộng văn bản truyện khoa học viễn tưởng là một hướng đi phù hợp với yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay. Thông qua việc tổ chức các hoạt động đọc phù hợp, học sinh có điều kiện chủ động khám phá nội dung, hiểu được giá trị của văn bản cũng như phát triển các năng lực ngôn ngữ và giao tiếp. Đồng thời, truyện khoa học viễn tưởng với đặc điểm giàu trí tưởng tượng và gắn với các vấn đề khoa học, công nghệ đã tạo cơ hội để học sinh phát huy khả năng sáng tạo và tư duy phản biện. Để nâng cao hiệu quả dạy học, giáo viên cần linh hoạt trong việc tổ chức hoạt động đọc mở rộng, lựa chọn ngữ liệu phù hợp với đặc điểm tâm lý và trình độ nhận thức của học sinh. Bên cạnh đó, việc xây dựng môi trường đọc tích cực cũng có ý nghĩa quan trọng trong việc hình thành thói quen

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn*.
 Đỗ Ngọc Thống (2022), *Phương pháp dạy học đọc hiểu văn bản*, NXB Giáo Dục.
 Nguyễn Thị Hạnh (2014), *Xây dựng chuẩn năng lực đọc hiểu cho môn Ngữ văn của chương trình giáo dục phổ thông sau 2015 ở Việt Nam*, Tạp chí Khoa học - Trường Đại học Sư phạm TP. Hồ Chí Minh, 56(90), tr. 88-97.
 Nguyễn Thị Hồng Vân (2015), *Đề xuất cấu trúc và chuẩn đánh giá năng lực đọc hiểu trong chương trình giáo dục phổ thông mới*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, (114), tr. 19-20, 61.
 Phạm Thị Thu Hương (2021), *Đọc hiểu và chiến thuật đọc hiểu văn bản trong nhà trường phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.